

Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU13

Fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2018/19:63 Fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Armenien.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner partnerskaps- och samarbetsavtalet.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:63 Fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Armenien.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden.....	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Godkännande av ingåendet av ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och dess medlemsstater och Armenien

Riksdagen godkänner avtalet om ett fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:63.

Stockholm den 25 april 2019

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Pyyri Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Lars Adaktusson (KD), Aylin Fazelian (S), Fredrik Malm (L), Ludvig Aspling (SD), Janine Alm Ericson (MP), Magnus Ek (C), Anders Österberg (S), Magdalena Schröder (M), Jamal El-Haj (S), Lars Andersson (SD) och Yasmine Posio (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2018/19:63 Fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Armenien.

Rådet beslutade den 29 september 2015 att bemyndiga kommissionen att inleda förhandlingar om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Armenien. Förhandlingarna inleddes i december 2015 och avslutades i mars 2017. Avtalet paraferades i mars 2017 och undertecknades den 24 november 2017. Det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet är ett blandat avtal. Det innebär att både EU och dess medlemsstater är avtalsparter tillsammans med Armenien. Avtalet träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då parterna till generalsekretariatet vid Europeiska unionens råd anmält att de förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts. I avvaktan på att avtalet träder i kraft kan det tillämpas provisoriskt mellan EU och Armenien inom ramen för kompetensfördelningen.

Den 26 februari 2009 inkom regeringen med faktapromemorian 2008/09:FPM85 Östliga partnerskapet, i vilken den bl.a. sammanfattar kommissionens meddelande KOM(2008) 823 Östligt partnerskap och redogör för de slutsatser om partnerskapet som Europeiska rådet antog i december 2008. Den 18 oktober 2011 hade utskottet en överläggning med kabinetssekreterare Frank Belfrage om den europeiska grannskapspolitiken. Utskottet skrev därefter ett utlåtande – 2011/12:UU5 Översyn av den europeiska grannskapspolitiken. Utskottet har fortlöpande följt utvecklingen av Östliga partnerskapet genom beredningen i rådet för utrikes frågor.

Den 27 oktober 2017 inkom regeringen med faktapromemorian 2017/18:FPM13 Rådsbeslut om undertecknande och provisorisk tillämpning av avtal mellan EU och Armenien (CEPA), om kommissionens förslag JOIN(2017) 36. I förslaget förordade kommissionen och EU:s höga representant att rådet skulle fatta beslut om att EU skulle underteckna och provisoriskt tillämpa det omfattande och fördjupade partnerskapsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att avtalet bör anses vara av större vikt och att avtalet därför enligt 10 kap. 3 § regeringsformen ska godkännas av riksdagen.

Bakgrund

Avtalet

Avtalet består av åtta avdelningar:

1. Mål och allmänna principer
2. Politisk dialog och reform; samarbete på området utrikes- och säkerhetspolitik
3. Rättvisa, frihet och säkerhet
4. Ekonomiskt samarbete
5. Andra samarbetsområden
6. Handel och handelsrelaterade frågor
7. Ekonomiskt bistånd samt bestämmelser om bedrägeribekämpning och kontroll
8. Institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser

Till avtalet finns bifogat tolv bilagor och två protokoll.

Det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet kommer när det träder ikraft att ersätta det befintliga partnerskaps- och samarbetsavtalet (prop. 1996/97:76). Detta befintliga avtal undertecknades 1996. Det trädde i kraft 1999 och ingicks i syfte att skapa ett forum för politisk dialog, främja handel och investeringar, stärka den demokratiska och marknadsekonomiska utvecklingen i Armenien, ge en ram för ett bredare samarbete mellan parterna samt skapa förutsättningar för etableringsfrihet, tjänstehandel och kapitalrörlighet.

Det nya avtalet syftar till att ytterligare stärka de bilaterala relationerna och den politiska dialogen mellan EU och Armenien samt leda till förbättrade möjligheter för handel och investeringar.

EU:s relationer med Armenien

Relationerna med Armenien har fördjupats de senaste åren, inte minst inom ramen för Östliga partnerskapet, som etablerades vid ett toppmöte i Prag i maj 2009 efter ett initiativ från Sverige och Polen. Östliga partnerskapet är EU:s politik gentemot de sex östeuropeiska grannländerna Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland och också ett format för samarbete mellan EU och dessa länder. Såväl EU:s medlemsstater som institutioner deltar i Östliga partnerskapet. Syftet med partnerskapet är att främja partnerländernas politiska associering och ekonomiska integrering med EU. Detta uppnås bl.a. genom praktiskt arbete för anpassning till EU:s regelverk inom olika områden, harmonisering av lagstiftning och genom att bygga demokratiska institutioner. Respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är grundläggande för partnerländernas fördjupade integration och samarbete med EU. Samarbetet, liksom EU:s ekonomiska stöd, är tydligt kopplat till respektive lands reformframsteg, i linje

med mer-för-mer-principen. Denna princip innebär att mer reformer i ett land leder till ökat stöd och engagemang från EU.

EU stöder även Armenien genom EU:s grannskapsinstrument (European Neighbourhood Instrument, ENI) under perioden 2014–2020. Syftet med ENI är att främja fred, stabilitet och ekonomisk tillväxt i hela regionen genom stöd till politiska och ekonomiska reformer i de 16 länder som omfattas av instrumentet.

Armenien ingick 2014 ett viseringsförenklings- och återtagandeavtal med EU som innebär sänkta kostnader för viseringsansökningar.

Handelsflödet mellan EU och Armenien har ökat under 2013–2017. År 2017 uppgick den totala handeln mellan EU och Armenien till 1,1 miljarder euro. Importen från Armenien till EU bestod huvudsakligen av råmetaller, drycker och tobak. Exporten från EU till Armenien bestod främst av kemikalier, maskiner och transportutrustning.

Sveriges relationer med Armenien

Sveriges bilaterala förbindelser med Armenien upprättades formellt 1992 och bedöms vara goda. Officiella besöksutbyten i båda riktningar har genomförts under senare år.

Under mandatperioden 2014–2018 prioriterade utrikesutskottet vid sina utgående besök särskilt länderna i Östliga partnerskapet. En delegation från utskottet reste till Armenien i februari 2017 i syfte att besöka och utbyta information med representanter för Armeniens regering, parlament och civilsamhälle. I november 2017 tog utskottet emot det armeniska utrikesutskottet. Dåvarande andre vice talman Björn Söder besökte Armenien i maj 2018. Andra vice talman Lotta Johnsson Fornarve besökte även hon Armenien i mars 2019. Ledamöter från riksdagen har deltagit i internationella delegationer för att observera landets parlamentsval 2017 och 2018.

Under 2014 öppnade Sverige en ambassad i Jerevan, och Armenien öppnade samma år en ambassad i Stockholm. Utrikesminister Margot Wallström besökte Armenien i februari 2016 och utrikesminister Nalbandian besökte Sverige i mars 2018.

Sveriges reformsamarbete med Armenien styrs av en resultatstrategi för reformsamarbete med Östeuropa, västra Balkan och Turkiet 2014–2020, vilken möjliggör Sidafinansierade insatser i Armenien, när dessa utgör en del av ett regionalt projekt.

Handelsförbindelserna mellan Sverige och Armenien är fortfarande begränsade. Det bedöms finnas ett växande intresse för Armenien från det svenska näringslivet och flera svenska företag är etablerade i landet. Sveriges export till Armenien består i huvudsak av verkstadsprodukter – särskilt telekomutrustning – och transportmedel, och uppgick 2017 till ca 150 miljoner kronor. Sveriges import från Armenien uppgick samma år till ca 3 miljoner kronor.

Den ekonomiska utvecklingen i Armenien

Armeniens ekonomi är fortfarande till stor del centrerad kring jordbruket, även om regeringen satsar på en utbyggnad av tjänstesektorn. Jordbruket sysselsätter närmare hälften av befolkningen. De viktigaste exportprodukterna är diamanter, mineral, livsmedel och metaller. Armenien är starkt beroende av energiråvaruimport, främst från Ryssland men även från Iran. Ekonomiska reformer och investeringar från främst armenier i utlandet medförde en stadig ekonomisk tillväxt i landet under det tidiga 2000-talet. Den globala finanskrisen 2008 slog emellertid hårt mot Armeniens ekonomi, med bl.a. en minskning av bruttonationalprodukten med omkring 15 procent under 2009. Ekonomin har sedan dess sakta återhämtat sig. Armeniens viktigaste handelspartner är Ryssland, som säljer olja, gas och kärnbränsle. Armenien, som är starkt beroende av energiråvaruimport, har även ambitionen att importera mer gas och olja från Iran. En transportkorridor från norr eller söder, mellan gränsen mot Iran till gränsen mot Georgien, förväntas vara klar 2019.

Övriga viktiga importvaror inkluderar rådiamanter, livsmedel och tobak, även om dessa varor numera produceras mer inom landet än tidigare. Inkomstskillnaderna är stora, och enligt Världsbanken levde ca 30 procent av landets befolkning i fattigdom 2015. Fattigdomen förklaras bl.a. av hög arbetslöshet och låg grad av inkomstfördelning mellan olika grupper. Den ekonomiska situationen har lett till betydande utvandring och säsongsbetonad migration. Många hushåll i Armenien är beroende av remitteringar som skickas hem av familjemedlemmar som arbetar utomlands.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner avtalet om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och republiken Armenien, å andra sidan.

Regeringen redogör i propositionen i huvudsak för EU:s och Sveriges relationer med Armenien, för Armeniens ekonomiska utveckling, för avtalets innehåll samt för skälen för regeringens förslag.

Avtalstexten bifogas i en bilaga till propositionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ingåendet av ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och republiken Armenien, å andra sidan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det i år är tio år sedan Östliga partnerskapet etablerades och vill betona vikten av ett fortsatt starkt engagemang. Utskottet understryker att värderingsfrågorna – mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstyre, antikorruption och jämställdhet – är centrala utgångspunkter i partnerskapet. Utskottet betonar särskilt vikten av att reformarbetet fortlöper och att EU:s stöd ges tydliga villkor. Det är också viktigt att partnerskapet vidareutvecklas och att EU:s stöd anpassas därefter. Utskottet välkomnar att EU på olika sätt uppmärksammar Östliga partnerskapets tioåriga existens och att detta ger utrymme till att reflektera kring och diskutera hur partnerskapet bör utvecklas efter 2020. Därtill ger uppmärksammandet av partnerskapets tio år en möjlighet att tydligare synliggöra å ena sidan EU och medlemsstaterna i partnerländerna, å andra sidan Östliga partnerskapets länder i EU.

Utskottet konstaterar att det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalets tillämpningsområde är omfattande och täcker frågor där EU har behörighet och intressen. Det återspeglar bredden på det befintliga samarbetet i ekonomiska, handelspolitiska och sektorsövergripande frågor. Avtalet vidareutvecklar dessa områden och ger därmed en långsiktig grund för utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Armenien. Genom att det intensifierar den politiska dialogen och förbättrar samarbetet på en rad områden lägger det också grunden för ett mer verkningsfullt bilateralt engagemang med Armenien.

Utskottet delar regeringens bedömning att avtalet bör anses vara av större vikt och att avtalet därför enligt 10 kap. 3 § regeringsformen ska godkännas av riksdagen.

Med vad som anförts ovan tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner ingåendet av ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och republiken Armenien, å andra sidan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:63 Fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Armenien:

Riksdagen godkänner avtalet om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan (avsnitt 8).